

Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології
ім. Р.Є. Кавецького Національної академії наук України
(повне найменування закладу вищої освіти/установи)

ННЦ «Інститут біології і медицини»
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
фахові кафедри
(повне найменування відділу закладу вищої освіти/установи)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НД.09. «ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА»
(шифр і назва навчальної дисципліни)

(назва модуля навчальної дисципліни – за потреби)

Спеціальності: 091 «Біологія», «Біологія та біохімія»
222 «Медицина»
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма «Онкологія»
(назва спеціалізації)

(обов'язкова)

Робоча програма НД	<u>НД.09. «ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА»</u>
	(назва навчальної дисципліни)
для здобувачів вищої освіти за напрямом підготовки	<u>доктор філософії</u>
	(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)
за спеціальністю/ галуззю знань	<u>091 «Біологія», «Біологія та Біохімія»/ 09 «Біологія»</u> <u>222 «Медицина»/ 22 «Охорона здоров'я»</u>
	(шифр та назва спеціальності / галузі знань)
освітньою програмою	<u>«Онкологія»</u>
	(назва спеціалізації)
Мова навчання	<u>українська</u>
Розробник(и):	<u>Професор кафедри фундаментальної медицини ННЦ «Інститут біології і медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор медичних наук, професор, академік НАН України В.Ф. Чехун</u>

Робоча програма затверджена
на засіданні Вченої ради

Протокол № 11 від « 22 » жовтня 2021 р.

Заст. Голови Вченої ради

д.б.н., проф. Л.Г. Бучинська

Робоча програма затверджена
на засіданні Вченої ради

Протокол № 10 від « 25 » жовтня 2023р.

Заст. Голови Вченої ради

підпис

д.б.н., проф. Л.Г. Бучинська

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
			Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0		Галузь знань 09 «Біологія», 22 «Охорона здоров'я» ----- (шифр і назва)	Обов'язкова	
Модулів – <u>2</u> кількість		Спеціальність: 091 «Біологія», «Біологія та біохімія» 222 «Медицина» ----- (шифр і назва)	Рік підготовки	
			4-й рік	4-й рік
			Семестр	
			7-й	7-й
Загальна кількість годин:	90	Освітній рівень: III освітньо-науковий рівень -----	Лекції (години)	
Загальна кількість тижнів	20		Семінарські (години)	
Загальна кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних:			Практичні (години)	
			Консультації (години)	
			0	
консультацій			Самостійна робота (години)	
			90	
самостійної роботи	4,5		Вид контролю	
			залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни є практична педагогічна підготовка здобувача як викладача вищої школи, адаптація до освітнього середовища вищого навчального закладу.

Метою викладання навчальної дисципліни "Педагогічна практика" є:

Вдосконалення знань, формування у аспірантів системи умінь організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі;

Набуття досвіду викладацької роботи, здобуття нових професійних компетентностей в психолого-педагогічній, науково-організаційній діяльності;

Опанування нових вмінь і навичок у навчально-методичній роботі, опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування сучасних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін за фахом;

Набуття аспірантом досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах спеціальності; створення відповідного індивідуального, вербального, кінетичного і габітарного іміджу.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Педагогічна практика" є:

- ознайомлення аспіранта з основами організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі;
- набуття досвіду формування змісту навчання з урахуванням його цільового спрямування;
- закріплення лідерських якостей аспіранта у командній педагогічній роботі за фахом;
- формування навичок дотримання етичних норм та академічної доброчесності в науково-педагогічній діяльності;
- формування поглиблених професійних навичок організації, планування і проведення навчальних занять (лекцій, семінарів-практикумів, семінарів-нарад, семінарів-тренінгів,

вебінарів, «круглих столів», організації самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти);

- вміння готувати лекційний матеріал з використанням знань комплексного вивчення сучасних та актуальних наукових проблем в галузі освіти за спеціальністю біологія/медицина (спеціалізація «Онкологія») на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду;

- вміння чітко, доступно, логічно і послідовно викладати цей матеріал українською та іноземною мовою студентам, керувати аудиторією, підвищувати рівень професійної культури;

- формування особистісно-мотиваційних складових професійної компетентності в галузі біології/охорони здоров'я для розвитку власного творчого стилю педагогічної діяльності;

- виховання у аспірантів творчого підходу з критичним мисленням та емоційним інтелектом до навчально-методичної роботи.

2. Очікувані результати навчання:

- Поглиблення і розширення теоретичних знань щодо організації навчального процесу, набутих здобувачами, застосування їх у вирішенні конкретних педагогічних завдань під час практики;

- Формування у аспірантів психолого-педагогічних і методичних умінь організації основних форм навчання та практичних навичок викладання відповідних навчальних дисциплін із застосуванням сучасних технологій і методик навчання у системі вищої школи;

- Формування умінь професійного і педагогічного спілкування зі студентською аудиторією із використанням принципів професійної етики та високої культури комунікації;

- Набуття аспірантами досвіду викладацької роботи, морально-етичних якостей викладача вищої школи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності;

- Оволодіння навиками оформлення навчально-методичної документації, необхідної для проведення занять у системі вищої школи;

- Здатність до проведення психолого-педагогічних спостережень за навчальним процесом і окремими студентами, оволодіння навиками у проведенні виховних заходів;

- Здатність до спілкування у науковому середовищі кафедри, вміння формувати комунікаційні стратегії у освітньому середовищі для подальшого використання набутих навичок та знань професійній діяльності в якості викладача.

Аспірант має знати:

- теоретико-методологічні засади організації навчально-виховного процесу у вищій школі;
- теоретико-методологічні засади налагодження контактів, організації діалогового спілкування зі студентами відповідно до їхніх психологічних особливостей;
- основи педагогічної етики та педагогічного такту;
- науково-методологічні аспекти організації навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- алгоритм організації різних видів педагогічної діяльності у вищій школі.

Аспірант має вміти:

- організовувати різні види педагогічної діяльності у вищій школі, визначати особистісну педагогічну позицію як викладача, проєктувати та окреслювати модель власної педагогічної діяльності у вищій школі, проводити об'єктивний аналіз ситуацій, що виникають у ході педагогічного процесу, та самостійно приймати рішення;
- критично аналізувати зміст навчальних дисциплін за фахом та узгоджувати його з набутим досвідом й професійною діяльністю майбутніх фахівців, критично оцінювати власні вміння застосовувати організаційно-методичні форми навчання у вищій школі, аналізувати потреби, інтереси, ставлення студентів до навчального процесу,

пропонувати ідеї щодо формування позитивної мотивації навчання відповідно до індивідуально-типологічних особливостей студентів;

- організовувати діалогове спілкування зі студентами відповідно до їхніх психологічних особливостей, самостійно обирати й застосовувати доцільні стилі педагогічної поведінки, знаходити оптимальні способи розв'язання конфліктів зі студентами, викладачами, уміння налагоджувати контакти та вести дискусії з науковцями, представниками громадськості з наукових проблем, відстоювати особистісну науково-педагогічну позицію на демократичних засадах тощо;
- критично оцінювати власні педагогічні уміння, визначати інноваційні моделі технології організації навчально-виховного процесу у вищій школі та приймати рішення щодо їхнього застосування, оцінювати власну відповідальність як викладача, окреслювати шляхи, засоби вдосконалення власних професійно-педагогічних знань, умінь, розвитку особистісних рис, значущих для педагогічної діяльності.

4. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «**Педагогічна практика**» належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках циклу професійної наукової підготовки аспірантів зі спеціальностей 091 «Біологія», «Біологія та біохімія» та 222 «Медицина» на третьому році навчання (6 семестр) і є важливою формою практичної підготовки майбутніх фахівців. Навчальна дисципліна спрямована на отримання знань, необхідних для поглибленого вивчення та систематичного засвоєння основних методологічних, організаційних та технологічних засад педагогічної майстерності з метою набуття педагогічного досвіду організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі.

Навчальна дисципліна «**Педагогічна практика**» покликана у поєднанні з практичними методичними та організаційно-навчальними засобами сформувати у майбутніх спеціалістів-онкологів (біологів та медиків) навички викладацької майстерності.

Маючи різні форми та види, педагогічна практика сприяє розвитку професійної свідомості, культури спілкування, формуванню теоретичної, практичної та особистісно-мотиваційної складових професійної компетентності аспірантів. Крім того, під час її проходження у аспірантів формуються навички викладацької діяльності та починає складатися власний творчий стиль педагогічної діяльності.

Підготовка аспірантів зі спеціальностей 091 «Біологія», «Біологія та біохімія» та 222 «Медицина» здійснюється на базі відповідних кафедр профільних вищих навчальних закладів на підставі договорів про навчально-виробниче співробітництво. Навчальний курс спрямований на формування професійної компетентності у педагогічній діяльності, майстерності викладання, самоорганізації, набуття та розвитку педагогічних компетентностей аспіранта під контролем викладача-наставника (професора чи доцента).

5. Компетентності:

Навчальна дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти інтегральних, загальних та фахових компетентностей (згідно з вимогами Національної рамки кваліфікацій восьмого рівня освіти):

Інтегральні: здатність ефективно вирішувати комплексні наукові та практичні проблеми в галузі біології/медицини, оволодіння компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність на основі глибокого переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та практичних навичок в області теоретичної та клінічної онкології.

Загальні:

ЗК1. Здатність до науково-професійного самовдосконалення та розвитку мотиваційно-ціннісного самовираження на основі принципів професійної етики, біоетики, доброчесності та порядності, розвитку когнітивних (увага і концентрація, пам'ять, логічне мислення, прийняття рішень) та творчих індивідуальних здібностей.

ЗК2. Здатність до системного аналізу та критичного осмислення нових знань у предметній галузі та суміжних науках, в т.ч. з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

ЗК3. Здатність до критичного аналізу та креативного синтезу нових ідей на основі логічних аргументів та перевірених фактів.

ЗК4. Здатність до ініціювання та виконання наукових досліджень, результатом яких є одержання нових знань та професійних навичок, до розвитку лідерських якостей та ефективної комунікації при роботі в команді, що демонструють вміння дотримуватись строгих вимог дисципліни, планування та управління часом.

ЗК6. Здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій на національному та міжнародному рівні.

Фахові:

СК1. Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері біології/медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези.

СК4. Здатність інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення.

СК5. Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства

СК6. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, розуміти англомовні наукові тексти за напрямом досліджень.

СК7. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності.

СК8. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

СК9. Здатність сформувати системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір.

СК10. Здатність адекватно застосовувати концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної науково-педагогічної діяльності.

6. Програмні результати навчання

ПРН 1. Володіти ґрунтовними, передовими концептуальними знаннями предметної галузі, мати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку, для здійснення науково-дослідницької, освітньої та професійної діяльності.

ПРН2. Проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей та на цій основі формувати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.

ПРН4. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій, застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи, виявляти невирішені проблеми та визначати шляхи їх вирішення.

ПРН5. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні наукові дослідження, коригувати послідовний процес ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної

добросовісності та впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільну діяльність.

ПРН7. Професійно спілкуватись в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або освітнянської діяльності (онлайн презентації, публічні лекції, науково-популярні тексти, різноманітні форми візуалізації в засобах масової інформації тощо).

ПРН8. Володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для презентації наукових результатів в усній та письмовій формах, розуміння фахових наукових та професійних текстів.

ПРН9. Володіти навичками спілкування в іншомовному науковому і професійному середовищі (проведення наукових конференцій, робочою мовою яких є іноземна).

ПРН12. Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівня, самореалізації, самовдосконалення та професійного росту.

ПРН14. Ґрунтовно володіти знаннями предметної галузі. Мати здатність свідомо нести відповідальність за прийняття експертних рішень.

ПРН15. Мати соціальну і громадянську свідомість, діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

7. Навчальний план дисципліни «Педагогічна практика»

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів (годин), з них:					Рік навчання, семестр	Вид контролю
	ВСЬОГО	Лекції (год)	Практичні заняття (год)	Семінарські заняття (год)	Самостійна робота (год)	Зрік 6 семестр	Залік
		Денна/заочна форма навчання					
	3 кредити/ 90 годин	0	0	0	90		

8. Структура навчальної дисципліни «Педагогічна практика»

Розд іл	Назва теми	Години	Вид заняття (години)			
			Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
1.	Складання індивідуального календарного плану походження педагогічної практики на кафедрі	4				4
2.	Навчальна робота. Організація педагогічного процесу, в т.ч. проведення лекційних, практичних і семінарських занять для студентів. Ознайомлення з програмно-методичним забезпеченням навчальних дисциплін за фахом «Біологія» / «Медицина»	24				24
3.	Методична робота. Підготовка аспірантами навчально-методичної документації для проведення практичних (семінарських) занять, самостійної роботи аспірантів на кафедрі.	20				20
4.	Методична робота. Відвідування лекційних занять, що проводяться викладачами кафедри	24				24
5.	Організаційна робота. Участь у проведенні модульних контрольних робіт	4				4

6.	Організаційна робота. Участь у засіданнях кафедри.	4				4
7.	Виховна діяльність зі студентами на кафедрі	6				6
8.	Складання підсумкового звіту з педагогічної практики	4				4
	Разом	90	-	-	-	90

9. Тематика та зміст навчальної дисципліни «Педагогічна практика»

Тематика та зміст навчальної дисципліни «Педагогічна практика» формується на базі профільних кафедр закладів вищої освіти із залученням викладачів-кураторів.

10. Терміни проходження. Баз практик.

Згідно навчальних планів практика проводиться на 3 курсі навчання за програмою доктора філософії загальною тривалістю 5 місяців (протягом 6 навчального семестру).

Базами проходження педагогічної практики аспірантів є профільні кафедри ННЦ «Інститут біології і медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Для проходження практики аспіранти можуть бути скеровані і в інші заклади вищої освіти, з якими укладено договори по науково-навчальне співробітництво в рамках підготовки аспірантів за спеціальностями 091 «Біологія», «Біологія та біохімія» та/або 222 Медицина.

11. Організація практики

У перший день практики проводиться установче заняття, на якій аспірантам повідомляють мету і завдання практики, її тривалість, види і форми педагогічної діяльності студентів, порядок обліку та оцінювання їхньої роботи. Після закінчення практики аспіранти повинні подати звітну документацію. Підсумки педагогічної практики підводять на засіданнях відповідних кафедр. Керівництво педагогічною практикою покладається на наукового керівника аспіранта, спільно з яким на першому тижні практики аспірант складає індивідуальний план. Для проходження практики аспірант разом з керівником вибирають навчальну дисципліну для проведення занять. Графік роботи аспірантів складається відповідно до розкладу навчальних дисциплін за погодженням з професорсько-викладацьким складом відповідної кафедри.

12. Основні завдання та обов'язки аспіранта-практиканта.

Під час педагогічної практики аспіранти мають виконати наступні завдання:

- Відвідувати та проводити аналіз лекцій, семінарів, лабораторних занять, що проводяться викладачем-куратором;
- Підготувати план лекцій, семінарів, практичних занять на період педагогічної практики, розробити конспекти та на їх основі провести не менше шести відповідних занять (лекції, семінари, практичні);
- Проводити систематичний аналіз своєї практичної діяльності та досвіду навчально-виховної роботи вузу, вести щоденник педагогічної практики;
- Здійснювати педагогічні спостереження за академічною групою під час проведення занять;
- Надавати консультативну допомогу студентам з метою їх ефективної адаптації до навчального процесу у вузі і підвищення успішності навчання;
- Опанувати особливостями ведення кафедральної документації (планами роботи, протоколами засідань, планами роботи викладача-куратора групи, розподілом навчального навантаження, навчальними програмами тощо).

Аспіранти-практиканти зобов'язані розпочати і завершити практику у визначений термін. Під час практики аспірант зобов'язаний дотримуватись правил внутрішнього розпорядку. Аспірант повинен якісно виконувати роботу, передбачену програмою педагогічної практики. Аспірант повинен підготувати всі необхідні звітні документи згідно вимог і відзвітувати за виконану роботу на засіданні відповідної кафедри.

13. Зміст практики.

На першому етапі аспіранти знайомляться з системою навчально-виховної роботи кафедри, особливостями методичної, наукової та організаційної роботи викладачів кафедри, із студентською аудиторією, з якою вони будуть проводити навчальні заняття, відвідують заняття, готують графік проведення залікових занять та інформують керівників практики. Другий, основний етап, практики включає підготовку планів конспектів навчальних занять та їх методичного забезпечення. Аспірантами проводяться заняття згідно встановленого графіку. На заняттях аспірантів практикантів повинні бути присутні викладачі - керівники практики. Після кожного проведеного практикантом заняття має проводитись детальне обговорення, яке повинно виявити переваги й недоліки проведеного заняття.

Під час педагогічної практики аспіранти ведуть щоденники, в яких записують у довільній формі зміст проведеної роботи, результати спостереження за навчально-виховним процесом, власною педагогічною діяльністю, особисті враження від педагогічної практики, побажання щодо її проведення. Щоденник є основою для написання звіту про практику. Впродовж всього часу проходження практики практиканти-аспіранти проводять психолого-педагогічне спостереження за студентами академічної групи. По завершенні практики вони оформляють результати психолого-педагогічного вивчення групи. В цій роботі вони консультуються і одержують допомогу викладачів кафедр педагогіки та психології, які й оцінюють цю роботу.

На третьому, заключному етапі практики аспіранти готують звіт про практику. Під час педагогічної практики аспіранти повинні:

- Ознайомитися: з навчально-методичною та науковою роботою кафедри, на якій проводиться практика; з програмно-методичним забезпеченням навчальної дисципліни, з якої будуть проводитися заняття практикантом; із специфікою методики роботи викладачів;

- Вивчити: навчальні програми дисципліни, з якої будуть проводитися практичні, семінарські, лабораторні заняття чи лекції; психологічні, вікові та індивідуальні особливості студентів групи, де будуть проводитися навчальні заняття, стан їх успішності; особливості організації та проведення науково-дослідної роботи студентів, інтереси й уподобання їх щодо виховної і позааудиторної роботи;

- Формувати навички й уміння майбутньої педагогічної діяльності: відвідувати заняття викладачів кафедри; розробити розгорнутий план-конспект практичного чи семінарського, або лабораторного заняття чи лекції з навчальної дисципліни відповідно до робочої навчальної програми;

По завершенні педагогічної практики подаються такі звітні документи:

- Журнал асистентської педагогічної практики;

- Письмовий звіт про проходження асистентської педагогічної практики, де розкривається зміст виконаної роботи, висловлюються побажання, пропозиції щодо покращення умов, змісту та ін. проходження практики.

- Висновок керівника практики про проходження практики аспірантом, складений керівником практики з загальною оцінкою практики.

Завершується практика обговоренням результатів на засіданні кафедри.

14. Форми та методи контролю.

Поточний контроль здійснюється науковим керівником протягом проходження аспірантами педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи, залікових навчальних занять.

Підсумковий контроль здійснюється у кінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної педагогічної діяльності аспірантів протягом конкретного періоду.

При виставленні диференційованої оцінки аспіранту враховується рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача, якість виконання завдань практики, рівень оволодіння педагогічними вміннями і навичками, ставлення до студентів, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та вчасне її подання.

Критерії оцінювання.

Найменування критерію	Оцінка (бали)
Підготовка та проведення лекцій або їх фрагментів	20 балів
Якість підготовки конспекту лекцій	10 балів
Підготовка та проведення практичного заняття	20 балів
Якість підготовки конспекту практичного заняття	10 балів
Підготовка та проведення виховних заходів зі студентами	10 балів
Проведення позааудиторної роботи зі студентами за фахом	10 балів
Якість підготовки конспекту заходу з позааудиторної роботи	5 балів
Складання підсумкового звіту з педагогічної практики	10 балів
Оформлення документації	5 балів
	100 балів

Контроль знань здійснюється за рейтинговою системою **(шкала відповідності оцінок):**

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		оцінка	Диференційований залік	
A	90 – 100	5	Відмінно	Обирається відповідне
B	82-89	4	Дуже добре	
C	74-81		Добре	
D	67-73	3	Задовільно	
E	60-66	2	Незадовільно	

Загальний обсяг 90 годин,
в тому числі:
самостійна робота – 90 годин.

Рекомендована література

1. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О. Ф. Євсюков; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Харків, 2021. – 264 с.
<http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/2944/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1.%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%92%D0%A8%20%D0%94%D0%A0%D0%A3%D0%9A.pdf>
2. **В.П. Головенкін Педагогіка вищої школи** [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 290 с.
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf
3. В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навчальний посібник, 2014, Дніпропетровськ: ТОВ «Роял Принт».- 417 с.
<http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
4. **Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А.** Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. – Харків, 2016. – 260 с.
<https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1086/3/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9B.%20%D0%9C.%2C%20%D0%96%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E.%20%D0%90.%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%20%D1%83%20%D1%81%D1%85%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%85%20%D1%96%20%D1%82%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8F%D1%85%20%20.pdf>
5. **Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи:** Навчальний посібник. – Харків: «Стильнатипографія», 2019. – 267 с.
<http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/2060/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B5%D0%B2%20%D0%92.%D0%9C.%20%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%20%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
6. Вища освіта України: тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України у контексті Болонського процесу»: теоретичний та науково-методичний часопис. – Київ, 2015. – 280 с.;
7. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. В. Рябова, І. І. Драч, Н. О. Приходькіна, Н. В. Любченко [та ін.] ; Ун-т менедж. освіти НАПН України. – Київ, 2017. – 316 с.;
8. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні : метод. рекомендації до практичних занять магістрантів / [авт.-укл. Т. О. Дороніна]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2018. – 130 с. – (Серія «Магістратура»).
9. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні : навч.-метод. комплекс / [авт.-укл. Т. О. Дороніна]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2018. – 134 с. – (Серія «Магістратура»).
10. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні : навч. посіб. для магістрантів / [авт.-укл. Т. О. Дороніна]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2018. – 250 с. – (Серія «Магістратура»).
11. **Мартинєць Л. А.** Педагогіка вищої школи: опорний конспект лекцій / Л. А. Мартинєць. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 40 с.
https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/230/1/136_%D0%9A%D0%9B_%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0%20

%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8 .pdf

12. Маркіна Л.Л. Конспект лекцій з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи», Дніпропетровськ, 2016 <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/0908/1.1.pdf>
13. Закон України «Про вищу освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>